

ТЕХНОЛОГІЯ «LANGUAGE PORTFOLIO» У МОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Моргунова Н.С.

*доцент, канд.психол. н., зав. кафедри мовної підготовки
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету
м. Харків, Україна*

У сучасній методиці викладання іноземних мов провідною тенденцією є перехід до продуктивних навчальних технологій, орієнтованих на самостійну діяльність студента, яка передбачає вміння самостійно працювати над вивченням мови, поповнювати свої знання та вміння, розвивати власну комунікативну й інформативну культуру. Величезний потенціал для інтенсифікації процесу навчання української мови як іноземної, його індивідуалізації та орієнтації на реальну комунікацію має технологія «language portfolio» (мовного портфоліо).

Це питання було вже достатньо широко висвітлене стосовно, наприклад, англomовного портфоліо, але обґрунтування, розробка й використання технології «language portfolio» з української мови як іноземної лише починає привертати увагу педагогів (А. Будник, Т. Валійова, І. Джуган, О. Іванова та ін.).

Мовне портфоліо – набір інструментів для документування й оцінювання мовних умінь студента. В його основу покладено «Європейський мовний портфель» (European Language Portfolio). Використання мовного портфелю відображає загальну тенденцію перенесення акценту у мовній освіті з поняття «навчання мови» на поняття «оволодіння мовою і культурою», тобто безпосередньо на самостійну навчальну діяльність студента [1].

Американський педагог В. Спандел позиціонує портфоліо як «цілеспрямовану збірку робіт учнів, що демонструє учню чи іншим учасникам освітнього процесу його зусилля й досягнення в одній чи декількох галузях» [3]. За визначенням І. Джуган, мовний портфель – це «пакет документів, що

дозволяє учневі самостійно фіксувати й оцінювати свої досягнення та досвід в оволодінні іноземною мовою незалежно від методів і засобів навчання, що використовуються» [2]. Ми розуміємо під «мовним портфоліо з української мови як іноземної» пакет робочих матеріалів, в якому іноземний студент збирає й у систематизованому вигляді представляє свої досягнення у вивченні української мови, засіб вдосконалення студентами своїх знань і вмінь, аналізу і самооцінки досягнень в оволодінні українською мовою.

У процесі оволодіння українською мовою як іноземною мовне портфоліо виконує багато функцій: дозволяє конкретизувати цілі навчання мови, краще організовувати навчальний процес, сформувати індивідуальний навчальний план з опанування мови, усвідомити та спроектувати стратегії власної освітньої діяльності, сприяє розвитку мовленнєвих здібностей та самооцінки студента.

Використання технології «language portfolio» сприяє формуванню самоосвітньої компетентності, розвиває пізнавальні організаційні навички іноземного студента, що дозволяє йому аналізувати й усвідомлювати власний шлях навчання, а також впливати на нього. Мовне портфоліо з української мови як іноземної є особисто зорієнтованою формою роботи, автентичним видом оцінювання. Упровадження такої форми навчальної діяльності означає вихід на новий рівень самосвідомості іноземного студента, де він обирає, оцінює, контролює процес навчання, роблячи його безперервним і сталим.

Досвід впровадження цієї технології у навчальний процес дає змогу стверджувати, що використання мовного портфоліо дозволяє забезпечити особистісно-орієнтований характер навчання, спрямованість на створення особистісного освітнього продукту, формування навчальної компетенції та розвиток реальної самостійності студента у навчальній діяльності з оволодіння іноземною мовою та іншомовною культурою, умови для прояву креативності студента, його творчої самореалізації в мовному інформаційному та освітньому середовищі.

Основною метою ведення портфоліо у процесі навчання іноземних студентів української мови є розвиток навичок рефлексії з приводу виконаної роботи студентів, формування в них здатності до самостійної оцінки свого рівня володіння мовою. Використання мовного портфоліо надає студенту і викладачеві можливість за результатом навчальної діяльності, презентованому у мовному портфелі, самостійно або спільно аналізувати й оцінювати об'єм роботи і спектр досягнень у галузі вивчення мови та культури, динаміку оволодіння студентом мовою в різних аспектах. Така форма роботи – це можливість зафіксувати етапи досягнення певного рівня володіння українською мовою і те, як іноземний студент адаптується в новому соціально-культурному середовищі, як сприймає українську культуру.

Серед основних характеристик мовного портфоліо як засобу самоконтролю назвемо всебічність, спланованість і систематичність, інформативність, автентичність. Проектуючи перелічені характеристики на мовне портфоліо з української мови як іноземної можна стверджувати, що потенціал мовного портфоліо у визначенні глибини і стану здібностей іноземного студента може бути реалізований через збір даних та їх аналіз. Його застосуванню в навчальному процесі передують стадія планування, що включає постановку мети, визначення змісту (компонентів), складання розкладу збору даних і розробку оціночних критеріїв. Інформація, що заноситься в мовний портфель, повинна бути значимою для всіх зацікавлених осіб (студентів, викладачів, адміністрації навчальних закладів, роботодавців). Мовний портфель створюється з урахуванням цілей і завдань навчання і потреб індивідуального самоконтролю. Він надає інформацію, що отримується, з одного боку, за допомогою природного саомоніторингу в процесі вирішення реальних навчальних завдань, а з іншого – у вигляді продуктів креативної навчальної діяльності – проєктних чи творчих робіт, відібраних самими студентами.

Аналізуючи результати впровадження технології мовного портфоліо у практику викладання української мови як іноземної у Харківському

національному автомобільно-дорожньому університеті, зауважимо ефективність використання наступних його типів у навчанні мови:

- портфоліо зовнішніх досягнень, що відображає освітні успіхи студента в оволодінні мовою, яке може містити зразки творчих чи наукових робіт, дипломи, грамоти чи інші офіційні підтвердження його успішності в оволодінні мовою (олімпіади, конкурси та ін.), самоаналіз розвитку досягнень, фіксацію участі в проєктній діяльності;

- проблемно-дослідницьке мовне портфоліо, що є набором матеріалів, пов'язаних із підготовкою і написанням рефератів, доповідей, наукових робіт тощо;

- тематичне мовне портфоліо, що створюється в процесі вивчення великого розділу, теми. Головне в цьому портфоліо – самооцінка студента у вигляді розмірковування, аргументації, обґрунтування;

- рефлексивне портфоліо, що включає матеріали з оцінки й самооцінки досягнень цілей, особливостей ходу та якості результатів навчальної роботи іноземного студента.

Одним з найбільш ефективних типів мовного портфеля є рефлексивний, оскільки саме рефлексивне мовне портфоліо іноземного студента є інструментом його пізнавальної творчої діяльності, розкриває динаміку особистісного розвитку і допомагає осмислити результативність навчально-пізнавальної діяльності. У ньому містяться результати виконання навчальних завдань і контрольних робіт, що фіксують ступінь сформованості певних умінь із різних видів іншомовного спілкування і здатність студента реалізовувати ці вміння під час виконання завдань різних типів. Функція цього типу мовного портфоліо – здійснювати зворотний зв'язок за результатом виконання певних навчальних завдань і на основі оцінки результату проводити необхідну корекцію самостійної навчальної діяльності щодо оволодіння мовою.

Використання мовного портфоліо як засобу рефлексивного навчання зумовлено загальною тенденцією перенесення акценту в мовній освіті на

самостійну навчальну діяльність студента. Студенти повинні зрозуміти, в чому полягають їхні потреби, цілі, слабкі і сильні сторони у вивченні української мови. Їм потрібно відібрати свої найкращі роботи і пояснити, чому саме ці роботи були для них найбільш корисними. Наявність рефлексивного елемента в мовному портфелі робить процес його ведення особистісно вагомим. Мовний портфель, таким чином, є свого роду «дзеркалом» процесу вивчення мови. Мовне портфоліо іноземного студента може містити, наприклад, такі розділи: «Мій портрет»; «Колекція моїх навчальних матеріалів»; «Моя самостійна робота»; «Мої досягнення»; «Я і Україна» тощо.

Робота з мовним портфоліо обов'язково повинна носити систематичний характер: студенти повинні заповнювати і корегувати портфоліо протягом навчального року, поповнювати зразки своїх робіт і проєктів, фіксувати результати виконання контролів з метою аналізу позитивної чи негативної динаміки навчання. Викладач систематично проводить моніторинг мовних портфоліо студентів. Ведення мовного портфоліо дозволяє відобразити ступінь активності студента під час вивчення різних тем чи розділів, дослідити індивідуальний прогрес студента, що був досягнутий ним у процесі навчання, уникаючи при цьому прямого порівняння з досягненнями інших студентів, краще зрозуміти причини успіхів та невдач у навчанні на основі самозвітів студентів з вивченого матеріалу.

Застосування мовного портфоліо у практиці навчання української мови іноземних студентів допомагає сформувати вміння вчитися – ставити цілі, організовувати власну навчальну діяльність, підвищити їхню навчальну мотивацію, сформувати відповідальність за результати своєї навчальної праці, установку на співпрацю студентів і викладача в процесі набуття знань завдяки тому, що мовний портфель виступає як інструмент самооцінки і самопізнання.

Список використаних джерел:

1. Валійова Т.Б. Технологія "language portfolio" як один із засобів формування навичок самоконтролю в процесі вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2024. № 68, т. 1. С. 101-106.

2. Джуган І.Д. Методичні рекомендації щодо роботи з Європейським Мовним Портфоліо / І.Л.Джуган // http://osvitapoltava.ucoz.ua/2012-2013/met_rek/metodichni_rekomendaciji_shhodo_roboti_z_evropejsk.pdf
3. Спандел В. «Мовний портфель». URL: <http://thisisme.ru/content/> –«movnyi-portfel».
4. Budnik A. Language portfolio in teaching Ukrainian as a foreign language. *Science and Education*. 2017. № 4. С. 137-142.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ У НАВЧАЛЬНОМУ КУРСІ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

Нікуліна Н.В.

*канд. філол. наук, доцент кафедри українознавства
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету
м. Харків, Україна*

Міждисциплінарний підхід і колаборація у закладах вищої освіти є важливим елементом сучасного навчального процесу, оскільки сприяють комплексному розвитку студента, інтеграції різних галузей знань та підвищують рівень підготовки конкурентоспроможних галузевих фахівців.

Про важливість реалізації міждисциплінарних освітніх програм в Україні й міждисциплінарний підхід до викладання навчальних дисциплін, колаборацію науковців і викладачів ЗВО у своїх наукових розвідках розглядали такі українські педагоги, як І.П. Біскуб, О.С. Гринькевич, Н.Я. Кравчук, О.О. Луцишин, С.О. Матковський, А.К. Миронюк, Р.М. Монько, О.О. Синявська, Л.М. Токарчук, І.С. Шкура, Ю.В. Шулик. У науково-довідковій літературі термін «колаборація» є багатозначним словом, останнім часом трапляється у багатьох контекстах, ми ж зацентруємо увагу «колаборація» (з *фр. collaboration - співробітництво*), взявши за основу основну дефініцію: маркування спільної діяльності у певній сфері двох або більше людей, компаній чи організацій, для досягнення спільної мети. Цим словом називають одночасно і процес, і разом усіх учасників процесу, у перебізі якого відбувається обмін своїми знаннями, досвідом, корисною